

תורת המעדנים

מבית מכון "מעדני אשר"

בענין: מצות ציצית

בפרשתן (ט"ו, ל"ח): ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם וגו'.

תעשה ולא מן העשוי ועיין במנחת חינוך מצוה תכ"ג נסתפק בזה ומניחו בספק.

וכן בשו"ת מהרש"ג חלק ב' סוף סימן ע"ד תמה על הפרי מגדים וז"ל אני תמה על הפרי מגדים מה התחיל להסתפק בזה, מאי שנא מהמסך שוכתו קודם החג, דאע"ג דלא הגיע זמן חיוב עדיין מ"מ פשיטא דהסוכה כשירה ולית ביה משום תעשה ולא מן העשוי, ומה חילוק בין המסך שוכתו קודם החג או תולה ציצית קודם אור היום הרי אידי ואידי לאו זמן חיובא, וכיון דהתם כשר, פשיטא דגם התולה ציצית בטלית בלילה גם כשר, וטעם הדבר דלא פסול משום תעשה ולא מן העשוי, משום דתעשה ולא מן העשוי לא מיפסל אלא באם הפסול בגוף הדבר כמו בטלית בעלת ג' כנפות ואחר תליית הציצית נעשתה בת ד', אבל כל שהבגד בר חיובא הוא ונפסל מצד אחר שעדיין לא הגיע הזמן כיון דאין פסול בגוף הבגד לא הוא תעשה ולא מן העשוי.

ומסיק: דלפי זה נראה להלכה דאונן שהטיל ציצית בבגד כשר אף דפטור מן המצוות כיון דהפסול לא בגוף.

וכן בשו"ת פני מבין אור"ח סימן י"ד תמה על הפרי מגדים שלכאורה אין שום יסוד לחקירה הנ"ל שהרי הסוכה נעשית בהכרח קודם החג, ותנן סוכה ט' ע"א שאם עשאן לשם חג אפילו מתחילת השנה כשירה, והרי גם בסוכה שייך הדין דתעשה ולא מן העשוי, ואע"פ כן לא פסלינן ליה משום תעשה ולא מן העשוי, וכן גבי ציצית קימ"ל דחובת גברא היא וקודם לבישה פטור מן הציצית, א"כ מה לי ביום ומה לי בלילה, וקושיא זו מסוכה קודם זמנו דכשר הקשה בחתן סופר שער הגדלים סימן ל"ד דף קכ"ה ע"ב, וכן בספר תהלה לזו"ר סימן י"ח ס"ק א', וכן בשו"ת יד יצחק חלק ג' סימן רצ"ד.

ולענין הלכה: פסק הגאון רבי שלמה זלמן אוירבעאך בספרו הליכות שלמה הלכות תפילה דמותר לכתחילה לתלות בלילה את חוטי הציצית בבגד.

האם מותר לקשור את ציצית על הבגד בלילה?

יש לחקור האם מותר לתלות ציצית בבגד בלילה כיון דבלילה אף הכסות של יום ליכא מצוה להטיל ציצית הויא כמטיל ציצית בזמן פטור והויא תעשה ולא מן העשוי ופסול כמו דקימ"ל אור"ח סימן י"ח ה' בהטיל ציצית לבגד בת שלש כנפות ואח"כ השלימה לארבע דפסול הציצית דהויא תעשה ולא מן העשוי או דילמא די ש לחלק בין בגד פטור לזמן פטור.

הנה הפרי מגדים אור"ח סימן י"ח במשבצות זהב כתב וז"ל אם נפסק ציצית מכסות המיוחד ליום ועשה בו ציצית בלילה, האם רשאי לעשות ציצית בלילה, ויראה דכשר אף אם עשאה בלילה, ולא הויא תעשה ולא מן העשוי, אף דכסות יום בלילה פטור לרמב"ם, דוגמא לדבר אין מחוסר זמן לבו ביום, וזמן מימילא קאתי.

אבל בדעת תורה אור"ח סימן י"ח תמה על הפרי מגדים מהא דכתב הרמב"ם בפרק ג' ממחוסרי כפרה הלכה ד' וז"ל והלילה מחוסר זמן לכל חוץ מילדות, חזינן דלילה כן נקרא מחוסר זמן, א"כ הרי כל השאלה לפי הרמב"ם שסובר דכסות יום המיוחד ללילה פטור, א"כ איך אפשר לומר בשיטתו דלילה לאו מחוסר זמן.

ובבכורי יעקב בתוספת בכורים סימן תרכ"ה כתב טעם אחר מדוע אם תלה הציצית בלילה כשר וז"ל תעשה ולא מן העשוי לא שייך רק אם הדבר פסול בעצמותו כגון קובע ציצית קודם שיהא בה ד' כנפות או קובע מזוזה קודם שנפתח הפתח, דבכל הני בשעת עשיית המצוה לא היה ראוי למצוה מצד עצמו, אבל אם הדבר ראוי למצוה, רק דבאותו שעה היה פטורה ממנו אין בזה משום תעשה ולא מן העשוי, דאל"כ לשיטת הרמב"ם דגם כסות יום בלילה פטור מציצית, אם יעשה ציצית בלילה יהא פסול משום

ובשו"ת דברי יציב אור"ח סימן ב' ס"ק ג' דן בדברי הרא"ש הנ"ל דאין אפשר ללמוד הלכה מבת קול, הא קימ"ל תורה לא בשמים עי"ש.

ובישועות יעקב אור"ח סימן י"ד כתב בטעם הדבר שאשה כשירה לעשות ציצית, דדוקא בתפילין שהוא חובת הגוף, א"כ אי אפשר שמי שאינו בר חיובא יוציא את מי שהוא בר חיובא, אבל בציצית גם האיש הלושב אין חיוב שילבש בגד בת ארבע כנפות, אלא שאם לובש בגד בת ארבע כנפות חייב בציצית, והוא כמו ענין לא תעשה שאסור ללבוש בגד ארבע כנפות בלא ציצית, ועל זה לא שייך ענין שיעשה הדבר על ידי בר חיובא.

ולענין הלכה: לכתחילה שנשים לא יעשו ציצית, אבל אם עשו בדיעבד כשר, כר נפסק ברמ"א אור"ח סימן י"ד ס"ק א'.

האם אפשר לתפור את הציצית על הטלית או דילמא חייבים דווקא ע"י קשירה?

בפרשתן ט"ו ל"ח ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם וגו' ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת

יש לחקור מי שרוצה לחבר את הציצית ע"י תפירה על הבגד האם יכול או דילמא זה פסול

הנה בספרי בפרשתן על פסוק הנ"ל כתב וז"ל נתנו על ציצית הכנף למה נאמר לפי שהוא אומר ועשו להם ציצית שומע אני יארגנה עמה תלמוד לומר ונתנו הא כיצד תופרה עמה, חזינן לכאורה דאפשר לתפור הציצית במקום לקושרה.

הנה בספר וידבר משה בפרשתן בהלכה למשה כתב שמעתי מהרב בעמח"ס ילקוט אליעזר בשם ר' נטע ואלף דמשום הכי אין תופרין הציצית על הבגדים שנאמר על כנפי בגדיהם, אבל בתפירה הוא כגוף אחד ולא נקרא על, ולענ"ד דבר זה נגד סוגיא בגמ' סוכה ט' ע"מ א' דאמר רב יהודה אמר רב עשאה ומן הנימין פסולה, וברש"י כגון טלית שתפרוה או שעשו בה אימרא במחט, וראשי חוטי התפירה תלויין בה, ומהן גדלו הציצית ואצטריך לאסור משום שלא לשמה, משמע דאין בזה חשש דהויא כגוף אחד.

אלא נראה דהטעם שאסור לתפור ציצית על הבגד: כמבואר בש"ע שאין לתפור שום דבר בתוך ג' לבגד שמא ישאיר מן החוט על הציצית.

וכן בשו"ת לבושי מרדכי אורח חיים מהדורה קמא סימן ד' דן באריכות למה אין תופרין הציצית בבגד של טלית, אם מותר למה אין תופרין, ואם פסול בזה, מה פסול יש בו.

ומסיק: ונלענ"ד בפשיטות דהיינו טעמיה דלא תופרין הציצית, משום האי דאמרין בגמ' מנחות מ"א ע"א בטלית שנקרע תוך ג', דאין תופרין, ולפירש"י ז"ל משום דגזרינן דישתייר מחוט התפירה ויוסיף עליו ציצית, א"כ ה"ה הכא.

הנה בדרך אמונה להגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א ביאור ההלכה הלכות כלאים פרק י' גמ' נסתפק האם אפשר לתפור את הציצית על הבגד, וכתב דמהא דאמרין בגמ' מנחות מ' ב' שמא יקרע סדינו בתוך ג' ויתפרנו וישאר חוט התפירה ויעשנו לשם ציצית והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי, משמע הא

האם מותר לקשור הציצית בבית הכסא?

יש לחקור האם מותר לקשור ציצית בבית הכסא או דילמא כיון שהיא מצוה אסור לעשותו בבית הכסא

הנה בשו"ת שבט הלוי חלק י' סימן ט"ז אות ב' כתב מעיקרא דדינא אין איסור כיון שאין דיבור ולא מחשבה לאיזה דבר שבקדושה, אבל כדי ליזהר, וכן אני נוהג.

וכן בחשוקי חמד שבת דף קי"א עמוד ב' כתב ישב בבית הכסא, וניתר לו קשר מהציצית, האם מותר לו שם לקשרו ביום חול צדדי הספק הם שהרי צריך לכוון לשם מצות ציצית כמבואר בשו"ע סימן י"ד ס"ב ואולי אסור לכוון לשמה בבית הכסא.

וכותב: דהביאור הלכה סימן תקפח ד"ה שמע כתב שאסור להרהר בבית הכסא שמכוין לשמה לשם מצוה, ולכן אסור לתקוע שם בשופר, אולם אם הכוונה בשעת קשירת חוטי ציצית, אין זה אלה הכשר מצוה, אבל לא כוונה לקיום מצוה, ולכן מותר, וכך הורה גיסי הגר"ח קניבסקי שליט"א.

אבל בספר וישמע משה לידידי הגאון רבי משה פריד שליט"א ע"מ ט"ז מביא שהיה נוכח אצל מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל כשאלו אותו האם מותר להדק הציצית בבית הכסא, וענה שאסור, משום דעצם המחשבה לכוין לקיים מצות ציצית זה כמו לימוד התורה שאסור במקום טומאה.

האם נשים כשירות לקשור ציצית?

יש לחקור האם נשים כשירות לקשור ציצית או דילמא כיון שאינם מצוות על מצוות ציצית אינם יכולים לקשור

הנה התוס' גיטין מ"ה ע"ב ד"ה כל שישנו על הא דאמרין התם בגמ' דספר תורה שכתבו עכו"ם או אשה וקטן פסולים דדרשינן וכתבתם וקשרתם כל שישנו בקשירה ישנו בכתובה כתבו וז"ל מכאן אומר רבינו תם דאין אשה עושה ציצית כיון דלא מיפקדא.

והתוס' חולקים עליו: וז"ל ואין נראה דהא מדפסלינן בגמ' מנחות מ"ב ע"א עובד כוכבים שעשה ציצית דדריש בני ישראל ועשו ולא בעובד כוכבים מכלל דאשה כשירה, ודווקא בספר תורה ומזוזה דכתיב וקשרתם וכתבתם דרשינן הכי.

ויש שיטה שסובר דאשה פסולה לעשות ציצית, דדרשינן בני ישראל ועשו למעט בנות ישראל, כך כתב בהגהות מינויות פרק ג' מהלכות ציצית.

והרא"ש גיטין פרק ד' סימן מ"ו סובר שאשה כשירה לעשות ציצית.

ומביא ראיה: מהא דאמרין בגמ' ב"ב ע"ד שרבי יוחנן סיפר שפעם הפליג בספינה וראה שעל פני המים צפה תיבה משובצת באבנים טובות ומרגליות ושאר נושאי הספינה רצו לקחת את זה יצאת בת קול ואמרה מאי אית לכו בהדי קרטליתא דדביתיהו דרבי חנינא בן דותא דעתידא דשדיא תכלתא לצדיקי לעלמא דאתי, חזינן להדיא דאשה כשירה לעשות ציצית.

יש שדחה ראיה זו: דשאני לעתיד לבא דמצוות בטילות לעתיד לבא, אבל א"א ללמוד מזה לדידן, כך כתב היעב"ץ בספרו מור וקציעה אור"ח

סימן י"ד.

דמ"מ זמן גרמא, דביום חייב גם בלילה בלי נר, ובלילה פטור בלי נר.

ולפי שיטה זו אפשר ליישב מה שהקשו אחרונים על הא דאיתא בשאלתות בפרשת וישלח הלכות חנוכה ע"מ קע"ד מניח את המנורה על הפתח מצד שמאל כדי שתהיה המזוזה בימין והמנורה בשמאל ובעה"ב בטלית מצויצת באמצע.

דיש להקשות הרי מדליקין נר חנוכה בלילה, ולילה לאו זמן ציצית, א"כ איך כתב השאלתות שמלביש ציצית בלילה, כך מקשה בעמק שאלה על השאלתות בפרשת וישלח הלכות חנוכה ע"מ קע"ד, וכן בשפת אמת לחנוכה, וכן בשו"ת דברי יציב יור"ד סימן ל"א ולפי שיטת רש"י אתי שפיר, דכיון דבחנוכה מדליקין נרות א"כ הויה כמו יום שיש חיוב להלביש ציצית אף בלילה לכן יש ענין להלביש ציצית אף בלילה.

איך יש מציאות שיהיה ציצית כשרים בעולם הרי קושרים הציצית כשאינו מחויב בציצית?

הנה בספר נאות דשא להגאון בעל לבושי שרד העיר דלא משכחת כלל ציצית בעולם, דהרי מטילין ציצית קודם שלובשו כמו שכתב המגן אברהם סימן י"ט וא"כ לפי מה דקימ"ל דכלי קופסא פטורין מציצית וכל זמן שאין לובש הטלית אין בו שום חיוב לעשות ציצית, ורק כשלוּבש הוא בקום ועשה שמתחייב להטיל ציצית, אבל כל זמן שאינו לובש הויה עשייה שלא לצורך ונמצא אח"כ כשלוּבשו הויה תעשה ולא מן העשוי, כיון דמעיקרא הויה שלא לצורך והויה מחוסר מעשה הלבישה, וא"כ לא משכח ציצית כשרים בעולם כלל.

ומתריך: דעל כרחק הדבר פשוט דמעשה הטלת הציצית כיון שהוא הכנה והזמנה למעשה הלבישה ועושה הציצית עבור שרוצה ללבוש הטלית הויה הכל מעשה אחד ולבושא אריכתא, ובעת שלובש נגמר אז מעשה הטלת ציצית וכאילו אז הטילם בבגד, ועיין בשו"ת פני מבין אור"ח סימן י"ד שהאריך נמי בהאי קושיא.

וכן בחתן סופר סדר עבודת היום שער הגדלים והכלאים סימן ל"ד אות א' הביא את הקושיא בשם הלבושי שרד, איך מהני לקשור הציצית כשהויה אינו לבוש, הא כיון דהחיוב הויה כשלוּבש, א"כ הויה תעשה ולא מן העשוי,

ומתריך: החתן סופר דכיון דאמרה תורה ועשו להם ציצית, א"כ גילתה התורה שזה כשר בכזה אופן.

מדוע מצוה חשובה כמו ציצית ששקולה כמו כל התורה לא עשו מזה חיוב?

בספר ישמח משה פרשת לך מקשה: ולמה ציצית חובת טלית ולא חובת גברא, הויה מצות ציצית שקולה כנגד כל התורה כולה, ולמה לא נתן אותה בצורת חיובית ללבוש מלכתחילה דוקא טלית עם ציצית.

ומתריך: אלא רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, דחז"ל אמרו בבא קמא ט' ע"ב הידור מצוה עד שליש, ופירש שם רש"י על קיום חובת המצוה האדם אינו מקבל שכר בעולם הזה, אך מה שעושה יותר מחיובו, מקבל שכר גם בחייו, לזה מה שבני ישראל לובשים את הטלית, מחייבים את עצמם מרצונם לקיים מצות ציצית, ויקבלו עבור זה שכרם בעולם הזה.

אם נתנו בתחלה לשם ציצית היה כשר אף על גב שהחיבור ע"י תפירה ולא ע"י קשירה.

ומקשה: מהא שכתב בספרי בפרשתן לפי שהוא אומר ועשו להם ציצית שומע אני יארגנה עמו ת"ל ונתנו הא כיצד קושרו עמו, כן גירסת הגר"א דלא כגירסתנו תופרה עמו, משמע שאי אפשר לתופרה.

ומתריך: דיש לעולם דהכונה שאין חייב לאורגה עמה אלא יכול גם לקושרה אבל לא שמענו דפסול וצ"ע כעת.

האם כשנרות דולקים יש חיוב להלביש ציצית אף בלילה?

קימ"ל הלכות ציצית סימן י"ח סעיף א' לילה לאו זמן ציצית הויה, דממעטים מהא דכתוב בפרשתן וראיתם אותו.

יש לחקור האם במקום שיש נרות יש חיוב להניח ציצית אף בלילה דהויה כמו יום או דילמא אף כשיש נרות ליכא חיוב להלביש ציצית בלילה

הנה בספר הפרדס לרש"י הלכות ציצית סימן ל"ו כתב דלפני הנר חייב בציצית גם בלילה כמו ביום.

וכן כתב בחתם סופר בהגהות לש"ע אור"ח סימן י"ח וז"ל בסמ"ע חו"מ סימן ה' ס"ק ד' כתב דבלילה כשיש נרות דולקים, מותר לדון אף בלילה, א"כ מכל שכן לענין ציצית דלא כתוב ביום רק בראייה תליא מילתא דכתיב וראיתם אותו.

ומסיק החתם סופר: דקשה א"כ לא הויה מצוה עשה שהזמן גרמא, כיון דכשיש נרות חייב בציצית אף בלילה, א"כ איך אמרינן בגמ' קדושין ל"ד ע"א דציצית הויה מצות עשה שהזמן גרמא וצ"ע.

ובגליוני הש"ס להגאון רבי יוסף ענגיל זצ"ל שבת כ"ז ע"ב כתב וז"ל והנה ראיתי לחכם אחד שהעיר דלסמ"ע חו"מ סימן ה' דיכול לדון אפילו תחילת דין בלילה לאור הנר כיון שיכולין לראות, אם יהיה מחויבין בציצית גם כן בלילה לאור הנר, כיון דגם ציצית בראייה תליא מילתא.

ומסיק בגליוני הש"ס: ונראה פשוט דכיון דליתא בראייה אצל אחרים שאין להם אור הנר פטור, ואף דגם אחרים יכולים להדליק נר, מ"מ כיון שמחוסר הדלקת הנר אזי בכל מי שידליק נאמר כן דליתא בראייה אצל אחרים שלא הדליקו כיון דאין אור מאליו.

ומביא ראייה בגליוני הש"ס: ותדע דאל"כ מדוע חשבינן לציצית מצות עשה שהזמן גרמא, הא אין הזמן גורם רק האור דגם בלילה אם יש אור הרי חייבין, אלא על כרחך שגם כשיש אור פטור מציצית בלילה.

ובשו"ת הר צבי אור"ח סימן י"ב כתב לתרץ דלכן מקרי ציצית מצות שהזמן גרמא: ע"פ מה שהקשו בתוס' קדושין ל"ה ד"ה ותפלין לשיטה דכסות יום חייב בציצית גם בלילה היכי חשיב לציצית מצוה שהזמן גרמא, הרי חייב אף בלילה, ומתרצים דכיון שתלוי חיובו במה שהזמן גרם לבישתה ביום, א"כ נאמר גם לענין קושייה זו

הנה הלבוש אור"ח סימן ל"ד כתב שיכול ללבוש כמה בגדים שיש בהם ציצית ואין בזה איסור בל תוסיף, שהרי כל בגד של ארבע כנפות חייב בציצית.

וכן כתב בשו"ת יד אליהו סימן מ"א דבציצית יכול להלביש עצמו בכמה בגדים עם ציצית ואין בזה בל תוסיף

וברלב"ג בפרשתן מובא ביפה ללב אור"ח סימן ח' כתב דאין ללבוש שני טליתות מצויצים בפעם אחד דכתיב "אשר תכסה בה" דרשינן ולא בה ובחברתה, וכן דרשינן "וראתם אותה" ולא אותה וחברתה.

ועוד: שזה יביא להאמנת השניות בשם יתעלה ובתורה כי זאת המצוה מעידה על היפך זה.

ועוד: כמו שיעברו על נשיאת שתי תפילין בראש משום בל תוסיף כן יעברו על נשיאת יותר מבגד ציצית אחד משום בל תוסיף

ובארצות החיים להמלבי"ם במאיד לארץ ס"ק ט' הביאו ודחה אותו, וכתב דאין ממש בדברים האלו.

והבית יוסף סימן ח' ד"ה ומ"ש לכן מי כתב בתוך דבריו כתב יש ראייה דאדם שהוא לבוש טלית קטן שהוא נושא כל היום וכשהוא מתפלל מתעטף בטלית גדול צריך לברך דחייב אדם לעשות ציצית בכל בגדים שלו שיש להם ד' כנפות וכל חד וחד באפיה נפשיה הוא.

וכן מבואר להדיא בשו"ע סימן ח' סעיף י"ב דיכולין ללבוש כמה טליתות בבת אחת וליכא איסור בל תוסיף "אם יש לו כמה בגדים של ד' כנפות כולם חייבין בציצית", וכן מעשים בכל יום שלובש אדם טלית קטן, ובזמן התפילה לובש גם טלית גדול, ולא ראינו שיפשוט את הט"ק לפני שיתעטף בט"ג, וכיוון דהכי נהוג כל ישראל וודאי שרי, ופוק חזי מאי עמא דבר.

האם מותר לנגב את המשקפיים עם הטלית?

יש לחקור האם מותר לקנח את המשקפיים עם הטלית או דילמא אסור משום דהויא בזיון לטלית.

הנה בקובץ תשובות להגרי"ש אלישיב זצ"ל חלק א' סימן ג' נשאל בזה וז"ל אין אני רואה בזה שום איסור, כי מדרך בני אדם שאינם מקפידים להשתמש לצורך שפשוף המשקפיים גם בבגד הכי חשוב להם, ואין זה בגדר תשמיש גנאי ומותר לעשות כן.

אבל בשו"ת שבט הלוי חלק י"א סימן רכ"ט ס"ק ב' נשאל האם אם מותר לנקות משקפים בציצית, או בטלית גדול, נראה דיש בזה בזיון מצוה.

וכן בספר הליכות שלמה פ"ג סק"ט מחידושי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל בכתי" עמ"ס שבת כ"ב א' כתב דאף אם נאמר דאינו בגדר תשמיש מגונה, בטלית גדול אסור אף שימוש חול גרידא, ואף בט"ק הכה"ח סק"י מחמיר, אורחות רבנו ח"ג עמ"ק ק"ז שהגרי"י קניבסקי הקפיד על כך,

והאדר"ת זצ"ל בכתביו נפש דוד אות ס"ז העיד על עצמו שהיה מנקה משקפיו בטליתו אבל רק כשעסק בלימוד תורה או תפילה, אבל שלא לצורך מצוה לא השתמש בטלית לזה, ואף באורחות רבנו מציין שהגרי"ק זצ"ל לפעמים היה מנגב לחלוחית עיניו בקצות טליתו באמצע התפילה, והוא כמבואר כיון שהוא לצורך התפילה קיל טפי.

מי שרוצה ללבוש כמה טליתות בפעם אחת

האם יש בזה איסור בל תוסיף?

יש לחקור מי שרוצה ללבוש כמה טליתות עם ציצית האם יש בזה איסור בל תוסיף או דילמא אין בזה איסור.

גליון זה נודב ע"י ידידינו שלוחא דרבנן מגדולי עסקני היהדות החרדית בלונדון מכתת רגליו בכל קהילות הקודש להרבות השראת שכינתו בכל מקום ע"י סתרתן של ישראל, העומד לימין המערכת בעצה ובמעש מיום הקמתו הגאון **מרדכי הלל זלמן ראטה** שליט"א לונדון לרגל שמחת היכנס בנו **ישכר דב נ"ו** לבריתו של אברהם אבינו וברכת מזל טוב לאביו ידידינו הרב **ישראל אפרים פישל** שליט"א מאנסי יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנגיד הנכבד העומד לימין המערכת מיום הקמתו הרב **מרדכי הגר שליט"א מנהטן** עורך המדור הנפלא משיב כהלכה לעילוי נשמת אביו הרב משה בן הרב יוסף דוד הגר ז"ל נלב"ע כ"ז סיון תשמ"ז ת.נ.צ.ב.ה

גליון זה נודב ע"י ידידינו גיסי היקר הרה"ג **מנחם מנדל רייך** שליט"א בעל מהדורת רייך מעדני אשר עניני בר מצוה לרגל שמחת היכנס בנו היניק וחכים כמר **יחזקאל נ"ו** לעול התורה והמצוות וברכת מזל טוב לאביו מ"ח הגאון **רבי בן ציון רייך** שליט"א יד ימינו של אדמור"י בית צאנז ולחמיו הרבני הנגיד הנכבד ידידינו הרב **אליעזר ליפשיץ** שליט"א אנטוורפן יהא רעוא שבזכות זיכוי רבוות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הגאון רבי **חיים יעקב קליין** שליט"א ירושלים ראש ישיבת "אוהבי תורתך" לרגל השמחות השרויות במעונו שמחת הפדיון הבן לנכדו כמר **אפרים נ"ו** בן לבנו הרה"ג **נחום יואל שליט"א** ושמחת הבר מצוה לבנו היניק וחכים דוד משה נ"ו וברכת מזל טוב לאביו ידידינו הרב **רפאל אהרן שליט"א** לונדון יהא רעוא שבזכות זיכוי הרבים ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה